

Τομές

Βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας. Πρόταση αξιοποίησης του συγκροτήματος της Ανατολικής Ταπητουργίας

Της
Όλγας Δακουρά - Βογιατζόγλου
Αρχαιολόγου

Αυτό το κείμενο ομολογώ ότι γράφεται κάτω από το κράτος του φόβου για την κατεδάφιση του βιομηχανικού συγκροτήματος της Ανατολικής Ταπητουργίας που βρίσκεται στο γνωστό πια ως Ο.Τ. 150. Ανάμεσα στις οδούς Πατρ. Ιωακείμ, Γυμνασίου και Σμύρνης.

Ανυποψίαστοι αναγνώστες θα αναρωτηθούν: και γιατί τέτοιος τρόμος εάν κατεδαφιστεί ένα παλαιό κτήριο, ένα παλιό εργοστάσιο και δεν λειτουργεί πια; Άλλωστε θα μπορούσε ο χώρος να γίνει parking, όχι θα μπορούσε να γίνει πράσινο, μα όχι ακόμη καλύτερα θα μπορούσε να γίνει ένα πολυώροφο πολυκέντρο, που να βγάζει και τα λεφτά του.

Σίγουρα ένα οικόπεδο περίπου 8 στρεμ. στην καρδιά της πόλης θα μπορούσε να γίνει χίλια πράγματα, αφού βέβαια πρώτα αγνοήσουμε το παλιό ερειπωμένο και λαβωμένο από το χρόνο εργοστάσιο.

Και εδώ προκύπτει το ερώτημα: Μπορούμε να αγνοήσουμε το βιομηχανικό κτήριο και ως άλλοι ανανεωτές με όραμα τη σύγχρονη ανάπτυξη της πόλης να αξιοποιήσουμε, ως οφείλουμε, κατά τον καλύτερο τρόπο, το προσφερόμενο οικόπεδο;

Απαντώ απλά ΟΧΙ. Και για να γίνω κατανοητή. Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία σηματοδοτείται από την εγκατάσταση στο χώρο των Ποδαράδων μικροαστών προσφύγων από τη Σπάρτη της Πισιδίας, γνωστό ταπητουργικό κέντρο της Μικράς Ασίας.

Κανένας μέχρι σήμερα πολιτικός και ανταρτοκρατικός παράγοντας δεν αναζήτησε την ταυτότητα, το πρόσωπο της Νέας Ιωνίας. Πολλές φορές αυτή την πόλη που ζω και

την αγαπώ, την φαντάζομαι σαν μια χαμένη ταυτότητα που βρίσκεται κανείς μετά από καιρό. Κάπου διαβάξει το όνομα, αλλά η φωτογραφία έχει σβηστεί μαζί με όλα τα άλλα στοιχεία. Μια πόλη φάντασμα κατάντησε, γνωστή μόνο με ένα όνομα στον αστικό χάρτη.

Πριν να είναι αργά αυτή η ταυτότητα πρέπει να ανανεωθεί. Με θρήσκευμα ή χωρίς θρήσκευμα πρέπει να γίνει σαφής και δηλωτική της ιστορίας της πόλης. Η βιομηχανία υπήρξε γι' αυτήν ο καθοριστικός παράγοντας ύπαρξής της.

Η αναγνώριση της προσφοράς της Νέας Ιωνίας στην ιστορία της βιομηχανίας της χώρας είναι θέμα τεκμηρίωσης. Από εκεί και πέρα όμως η διατήρηση και η ανάδειξη της είναι ζήτημα που εμπλέκει όλους εκείνους που κόπτονται για πολιτιστική κληρονομιά, για αναγνώριση των κοινωνικών και εργατικών αγώνων.

Ο Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου σημειώνει στα απομνημονεύματά του:

"Μια πενταμελής επιτροπή είδε τον Υπουργό Πρόνοιας Απόστολο Δοξιάδη και τον Ταμία του Υπουργείου Πρόνοιας Επαμεινώνδα Χαρίλαο, που σαν επιχειρηματίας όταν άκουσε για την ταπητουργία έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για την εγκατάστασή μας. Οι ειδικοί της ταπητουργίας επί μια ώρα ανέπτυσαν τις ωφέλειες και τις προοπτικές της τέχνης μας..."

"Αφού συζητήσαμε επί μισή ώρα βγήκαμε έξω για να αποφασίσουν, συνεχίζει ο Παπαϊωακείμ". Μετά μας εκάλεσαν πάλι μέσα και μας ανακοίνωσαν ότι θα προσπαθήσουν να κτίσουν για μας ένα συνοικισμό κοντά στην Αθήνα, στην τοποθεσία Ποδαράδες, αφού εκεί υπήρχε τρεχούμενο νερό για τη σκοπούμενη ανάπτυξη της ταπητουργίας.

Βερίαια, σημειώνει ο Παπαϊωάννης, η κυβέρνηση είχε υπόψη της να κάνει ένα μεγάλο συνοικισμό σ' αυτό το μέρος και εφόσον έστειλε εκατοντάδες εργατών και τεχνικών για να καθαρίσουν και να προετοιμάσουν το έδαφος ώστε να κτιστούν τα οικήματα.

Η ανέγερση του συνοικισμού αναγγέλθηκε από τον Τύπο στις 12 Απριλίου 1923.

"Από της προσεχούς εβδομάδος αρχίζουν οι εργασίες ανεγέρσεως μόνιμου προσφυγικού συνοικισμού παρά την θέσιν Ποδαράδες.

Επί τον συνοικισμόν τούτον πρόκειται να εγκατασταθούν 500 οικογένειαι προσφύγων ταπητουργών, ούτως ώστε να καταστεί δυνατόν εντός ολίγου χρονικού διαστήματος να μεταβληθεί ούτος εις κέντρον ταπητουργίας.

Τα εγκαίνια του οικισμού έγιναν στις 27 Ιουνίου 1923. Πάνω στη δεξιαιμένη, δεξιά του ναού των Αγίων Αναργύρων, που περιείχε νερό καθαρισμού, τοποθετήθηκαν ανθοστήλες και δεκάδες χαλιών.

Στην προσφώνησή του ο Παπαϊωάννης πρότεινε να ονομαστεί ο οικισμός "Νέα Σπάρτη" με το επιχείρημα ότι τα χαλιά των Σπαρταλήδων, τα "Σπάρτα Χαλήσι", ήταν γνωστά στην Ευρώπη και την Αμερική. Τελικά δόθηκε το όνομα "Νέα Πισιδία", από το σύνολο των Πισιδών προσφύγων που εργάζονταν στην Ταπητουργία. Αργότερα και εξαιτίας της συγκέντρωσης στον οικισμό προσφύγων από πλείστα μέρη της Μικράς Ασίας, πήρε το όνομα "Νέα Ιωνία".

Η ταπητουργία ήταν κλάδος ουσιαστικά άγνωστος στην Ελλάδα πριν από τον ερχομό των προσφύγων.

Η μεταφορά της τεχνογνωσίας της στην Ελλάδα αποτέλεσε σχεδόν πανάκεια για τη λύση της

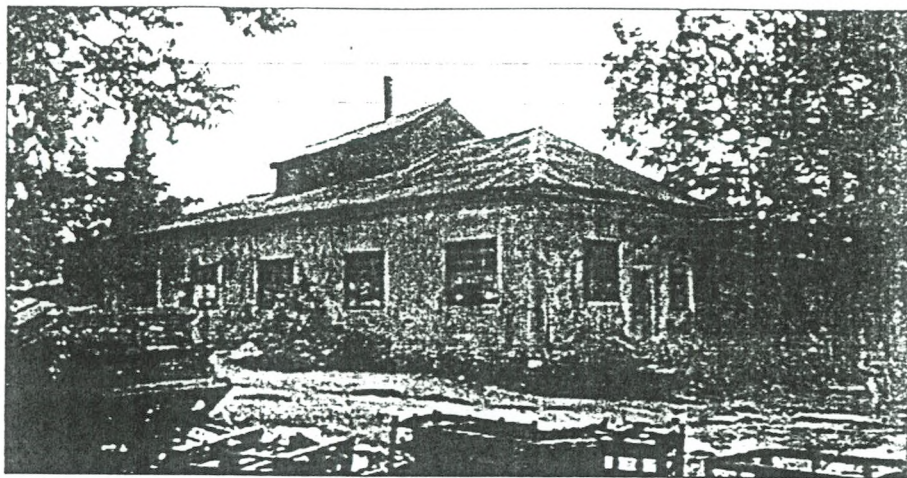
επαγγελματικής απασχόλησης των προσφύγων. Είτοι η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων σε κάθε προσφυγικό συνοικισμό χρηματοδοτούσε την ανέγερση μεγάλων οικοδομημάτων για στέγαση της ταπητουργίας και με στόχο η οικιακή ενασχόληση των προσφύγων να εξελιχτεί σε βιομηχανική διαδικασία.

Αντίθετα από τους άλλους οικισμούς, στη Νέα Ιωνία η έκφρα-

ση της ταπητουργίας έγινε με άλλους όρους, δημιουργήσαν τον παραδοσιακό προβλημα με τις ιδιοκτησίες που διασυνίζετα ως σήμερα.

Στο χώρο των εργοστασίων κυριάρχησε η ταπητουργία με δεύτερη τη βαμβακουργία, την οποία οι πρόσφυγες εμπλούτισαν με νέα είδη.

Ο νέος και πολλά υποσχόμενος κλάδος της ταπητουργίας προσήλωσε το ενδιαφέρον πολλών

ση της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΑΠ υπήρξε ξεχωριστή και συγκεκριμένη.

Με την οριοθέτηση του κτήματος των Ποδαράδων, που αγοράστηκε από το Κοινό του Παναγίου Τάφου, ξεχωρίστηκε ένα τμήμα στην περιοχή της Ελευθερούπολης, αποκλειστικά για βιομηχανική χρήση. "Χώρος Εργοστασίων και Λατομείων" αναφέρεται στα κινηματογραφικά σχεδιαγράμματα.

Ο χώρος της Ελευθερούπολης ρυμοτομήθηκε και κατατιμήθηκε σε αριθμημένα βιομηχανικά οικοπέδα, τα οποία παραχωρούνταν με διαλυτικούς όρους, η τήρηση των οποίων σήμαινε και την άμεση επιστροφή του οικοπέδου στην ΕΑΠ.

Στην πάροδο του χρόνου βέβαια η έλλειψη ελέγχου από μέρους της ΕΑΠ και του κράτους για

γνωστών γηγενών επιχειρηματιών, οικονομικών παραγόντων και τραπεζών, που εκμεταλλευόμενοι την τεχνογνωσία των προσφύγων συνεταιρίστηκαν μαζί τους στη δημιουργία μεγάλων εταιριών.

Η εταιρεία "Σπάρταλης", γνωστή από τη Σμύρνη, συνέχισε τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα και με την ενίσχυση γνωστών επιχειρηματιών ίδρυσε μεγάλο εργοστάσιο στην σημερινή Ελευθερούπολη (σημερινή "Ιωνική").

Ιδιαίτερο όμως ενδιαφέρον για την ιστορία της Ταπητουργίας στην Ελλάδα παρουσιάζουν οι δύο ταπητουργίες, που μοιράστηκαν το μεγάλο οικόπεδο της ΕΑΠ στο σημερινό οικοδομικό τετράγωνο 150, η Ελληνική Ταπητουργία και η Ανατολική Ταπητουργία.

Τις δύο αυτές ταπητουργίες θεωρώ ιστορικές, γιατί συνδέονται άμεσα με τις πρώτες ταπητουργικές

• προσπάθειες στην Ελλάδα.

Η Ελληνική Ταπητουργία έρχεται συνεχιστής της πρώτης ταπητουργικής επιχείρησης που ξεκίνησε η Δούγκαν το 1912 με γυναίκες πρόσφυγες των Βαλκανικών πολέμων και η Ανατολική Ταπητουργία της Εταιρείας των αδελφών Βαϊάνων, που ίδρυσαν το πρώτο εργοστάσιο ταπητουργίας στα Μέγαρα το 1914.

Επειδή το εργοστάσιο της Ελληνικής Ταπητουργίας έχει ήδη κατεδαφιστεί στη θέση που βρίσκεται το ΙΚΑ και επειδή το σωζόμενο συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας στο Ο.Τ. 150 αποτελεί ένα σημαντικό βιομηχανικό τεκμήριο για τη Νέα Ιωνία, που η τύχη του για χρόνια απασχολεί τις εκάστοτε Δημοτικές αρχές, θα αναφερθώ με συντομία στο ιστορικό του.

Η Ανατολική Ταπητουργία Α.Ε (The Anatolian Rugma unfucturing L.T.D.) ιδρύθηκε το 1923, με κύριους μετόχους τον Γ.Β. Μαυρολέοντα, ο οποίος την ίδια εποχή ήταν πρόεδρος του Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων και τους αδελφούς Βαϊανούς.

Στην ουσία η επιχείρηση αποτελούσε συνέχεια της ταπητουργικής επιχείρησης "Αδελφοί Βαϊανοί" που είχε συσταθεί το 1914 από το Βάιο και Χάττο Βαϊανό, που μετέφεραν στην Ελλάδα την επιχείρηση Ταπητουργίας που διατηρούσαν στην πατρίδα τους τη Σίλη του νομού Ικονίου της Μ. Ασίας.

Οι Βαϊανοί ήταν άριστοι γνώστες του ανατολίτικου χαλιού και αυτή τη γνώση τους και ακόμη την υπόληψή τους στην Ελληνική Αγορά έλαβε υπόψη του ο Μαυρολέον όταν συνεταγίστηκε μαζί τους.

Η παραγωγή του εργοστασίου των Προσφύγων στηριζόταν κυρίως στις ξένες πρώτες ύλες που

χαλών τύπου Σιβίας και Σελτζούκ, εκτός από τις κοινές τύπου Σπάρτα Ουσάκ κ.λ.π., τις οποίες κατασκεύαζαν 300 ειδικευμένες εργάτριες. Η παραγωγή διοχετευόταν στη Νέα Υόρκη όπου διατηρούσε κατάσταση η Εταιρεία.

Η κρίση του 1929 και ό,τι προηγήθηκε του διεθνούς κραχ, παρέσυρε την Εταιρεία η οποία εκπλειστηριάστηκε και περιήλθε στον κυριότερο μέτοχό της Γ.Β. Μαυρολέοντα.

Το 1934 ο Μαυρολέοντας πούλησε το συγκρότημα στην ανώνυμη εταιρεία "Αφροδίτη" με την επωνυμία "Ελληνική Μεταξοβιομηχανία Α.Ε." του Αρθούρου Καλπακιάν. Η "Αφροδίτη" μέχρι το 1960 κατείχε μια καλή θέση στο χώρο των μεταξωτών υφασμάτων. Τότε η γενικότερη κρίση της μεταξουργίας την ανάγκασε να διακόψει της εργασίες της. Έκτοτε οι χώροι του συγκροτήματος νοικιάζονταν σε μικροβιοτέχνες.

Το οικόπεδο 10 στρεμμάτων αρχικά μειώθηκε με την ίδρυση του Σχολείου στα βόρεια και του κινηματογράφου "Αφροδίτη" στα νότια. Το συγκρότημα όμως έμεινε αλώβητο.

Το Ο.Τ. 150, μετά από μακρόχρονες ενέργειες του δήμου, απαλλοτριώθηκε για δημόσια ωφέλεια και για πολιτιστικές χρήσεις.

Το συγκρότημα στην αρχική του μορφή είχε επιφάνεια 2.130 τ.μ. Αποτελείται από δύο μονόροφες κτηριακές ενότητες που αναπτύσσονται στις δύο πλευρές ενός κεντρικού άξονα - δρόμου φυτεμένου με ευκαλύπτους. Ο άξονας αυτός οδηγούσε στην κύρια είσοδο που βρισκόταν επί της Χρ. Σμύρνης, σήμερα καταρρηγμένης λόγω της ανέγερσης του κινηματογράφου. Η διάνοξη νέας εισόδου από την Π. Ιωαννίνων διαμορφώθηκε ως ένα

βαθμό τη σχέση του συγκροτήματος με τον άμεσο περιβάλλοντα χώρο.

Τα κτήρια είναι ορθογωνικής κάτοψης με δίροφχτες ή τετράροφχτες στέγες. Σημαντικό μορφολογικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγαλύτερη κτηριακή μονάδα (730 τ.μ.), όπου στεγαζόταν το υφαντήριο, λόγω των τεσσάρων ασύμμετρων δίροφχτων στεγών και των διαφώτιστων (skylights) στη βορινή τους πλευρά.

Η μορφολογία των κτισμάτων δεν είναι μνημειακή, η όλη οργάνωση όμως του συγκροτήματος σε πτέρυγες και η σχηματοποίηση του ακάλυπτου χώρου σε δρόμους, περάσματα, αδιέξοδα σε αρμονική σχέση με τα κτήρια το καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστικό. Ταυτόχρονα η περιόχουσα ατμόσφαιρα παραπέμπει σε αστικές δομές παλαιότερων εποχών.

Διατήρηση ή κατεδάφιση; Το ερώτημα της διατήρησης ή κατεδάφισης είναι σήμερα ιδιαίτερα πιεστικό, λόγω της διατυπωμένης επιθυμίας του Δήμου Ν. Ιωνίας για αξιοποίηση του χώρου.

Η γράφουσα ήδη από το 1994 (Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Βιομηχανικής Αρχαιολογίας στη Θεσσαλονίκη) έχει προτείνει την διάσωση και επανάχρηση του εργοστασίου της "Ανατολικής Ταπητουργίας" ως χώρου τεκμηρίωσης και τεχνολογικού Μουσείου αφιερωμένου στην Κλωστοϋφαντουργία που πιστά υπηρετήθηκε μέχρι σήμερα στο χώρο της Νέας Ιωνίας. Το Μουσείο θα αναδεικνύει παράλληλα το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής, όπως αυτό διαμορφώθηκε με την έλευση των Μικρασιατών προσφύγων. Είναι φανερό ότι για την ανάπλαση του Ο.Τ. 150 συγκροτούνται δύο αντιλήψεις που κρίνονται σε διαφορετικά επίπεδα.

Η επιλογή και προφύλαξη της πρότασης που έχει σαν μοχλό την ανάπτυξη με διατήρηση και επανέκταση του βιομηχανικού συγκροτήματος, βασίζεται σε επιχειρήματα ανθεκτικά στο χρόνο, τυχάνει αποδοχής και υποστήριξης ευρύτερων κοινωνικών ομάδων και φορέων πέραν των ορίων του δήμου. Είναι πρόταση ρεαλιστική, αλλά και πρόταση αιχμής που συμβαδίζει με το σύγχρονο προβληματισμό πάνω σε θέματα διαφύλαξης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα δίνει τη δυνατότητα στο δήμο να ασκήσει στο χώρο μια πολύπλευρη και διαφορετική πολιτική με οφέλη πολλαπλά - περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πολιτιστικά.

Οι λόγοι που ενισχύουν την πρόταση είναι επιπλέον οι εξής:

- Η διατήρηση και αποκατάσταση του βιομηχανικού συγκροτήματος αποτυπώνει στο χώρο την εξελικτική πορεία της Νέας Ιωνίας, συμβάλλοντας έτσι στη διάσωση και τη συνέχεια της ιστορικής μνήμης.

- Η κεντροβαρική θέση στο δήμο καθώς και η δυνατότητα που παρέχεται από την ύπαρξη ελεύθερων χώρων ικανού μεγέθους για τη συνολική ανάπτυξη του ευνοούν τη στέγαση κοινοφελών και πολιτιστικών λειτουργιών με ακτίνα επιρροής πέραν των ορίων του Δήμου Νέας Ιωνίας.

Η οργάνωση των κτηριακών εγκαταστάσεων καθιστούν το συγκρότημα εύληκτο στην υποδοχή νέων χρήσεων, χωρίς την ανάγκη σημαντικών και διαπανερών επεμβάσεων στη δομή του.

Το συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας είναι σήμερα η παλαιότερη μονάδα ταπητουργίας στη Ν. Ιωνία, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω.

Η ύπαρξη του και οι γενεσιουργές αιτίες του είναι οι ίδιες με εκείνες της γέννησης του συνολισμού.

Η κοινή προέλευση των κατοίκων, το κοινό αντικείμενο εργασίας και η κοινή εν τέλει προοπτική τους ήταν τα στοιχεία ενός ισχυρού και αδιάσπαστου κοινωνικού ιστού, που σήμερα βέβαια σε μεγάλο βαθμό έχει διαφοροποιηθεί, λόγω των γρήγορων εξελίξεων στα οικονομικά, πολιτισμικά, πολεοδομικά κ.λ.π. δεδομένα.

Η εποχή εκείνη, αρκετά κοντινή για να περάσει στη λήθη, μας παρέχει όμως την αναγκαία χρονική απόσταση για να την αξιολογήσουμε και να της αποδώσουμε την ιστορικότητα που της ανήκει.

Το συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας είναι ένα μνημείο της εποχής της συγκρότησης της Ν. Ιωνίας, είναι ένας κρίκος της ιστορικής της πορείας, είναι χώρος του μόχθου και του

παιών, περιέχοντας τη μνήμη που διατρέσαν την πορεία της στη ζωή και την πορεία μέσα από την προσωπική τους εργασία και προσφορά.

Η πρόταση για διάσωση και επανέκταση του συγκροτήματος απευθύνεται στο Δήμο της Νέας Ιωνίας, που πρέπει να αναδητοποιήσει πια την τεράστια του ευθύνη για την προφύλαξη της ιστορικής ταυτότητας της πόλης και την αξιοποίηση της πολιτιστικής του κληρονομιάς.

Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας είναι η ίδια η ιστορία της Νέας Ιωνίας.

Υστερόγραφο:

Την στιγμή που το παραπάνω κείμενο βρισκόταν στο τυπογραφείο, πέρασε από το Δ.Σ. του Δήμου της Νέας Ιωνίας στις 30/5/2001 πρόταση για διατήρηση μέρους του συγκροτήματος της Ανατολικής Ταπητουργίας και κατεδάφιση του μεγαλύτερου μέρους του. Τελικά ψηφίστηκε η εισήγηση της γραφουσας για διατήρηση του συνόλου του συγκροτήματος και για εξυγίανση του χώρου καθ' υπόδειξη της ομάδας εργασίας του ερευνητικού προγράμματος για την αναγνώριση, διατήρηση και ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς της Νέας Ιωνίας, με υπεύθυνη την κα Ελένη Μαϊστρου - καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής στο Ε.Μ.Π. Παράλληλα, στις 7/5/2001, με πρωτοβουλία του Ιωνικού Συνδέσμου, έγινε σύσκεψη στο χώρο του για ενημέρωση των φορέων της πόλης και αντηλλάγησαν απόψεις επί του θέματος της βιομηχανικής κληρονομιάς. Καταλήξαμε ότι είναι ανάγκη πραγματοποίησης μιας Ημερίδας για την πραγματική καταγραφή των απόψεων.

98
4

Ιστορική αναγνώριση και πρόταση διατήρησης και αξιοποίησης

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ "ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΞΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ" ΣΤΗ ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

των Όλγας Βογιατζόγλου-Δακουρά, αρχαιολόγου, Έλενας Κωνσταντινίδου, Μαρίας Χριστοπούλου, αρχιτεκτόνων Χίλντας Γούναλη,

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξημένη ευαισθητοποίηση για την τύχη των παλιών βιομηχανικών κτιρίων και συγκροτημάτων, όχι μόνο στις τάξεις των ειδικών (ερευνητές, αρχιτέκτονες κ.λπ.), αλλά και σε ένα ευρύτερο κοινό, με απο-

δέκτη συνήθως την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Βέβαια, τα φώτα της δημοσιότητας συγκεντρώνουν κτίρια "επώνυμα", ή απλώς περισσότερο κεντρικά. Όμως, πολλά από αυτά βρίσκονται διάσπαρτα στην περιφέρεια της πόλης, συχνά ενταγμένα σε ευρύτερες βιομηχανικές συγκεντρώσεις και που σήμερα βιώνουν τη φάση της παρακμής, της σταδιακής και της πλήρους εγκατάλειψης.

Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί

και το βιομηχανικό συγκρότημα της "Ελληνικής Μεταξοβιομηχανίας", πρώην "Ανατολικής Ταπητουργίας", στο Ο.Τ.150 στο Δήμο Ν. Ιωνίας. Αντικείμενό μας είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων διατήρησης και αξιοποίησής του, έχοντας σαν βασικές αρχές, πρώτον, την αντιμετώπισή του ως μέλους ενός ευρύτερου οικονομικού, κοινωνικοπολιτιστικού και πολεοδομικού περιβάλλοντος και, δεύτερον, την εξασφάλιση της

συνέχειας αυτής της σχέσης με την επιλογή χρήσεων που να ανταποκρίνονται στη σημερινή οργάνωση και τις ανάγκες του δήμου.

Η ανάπτυξη της ταπητουργίας στην Ελλάδα συνδέεται αναπόσπαστα με την είσοδο των μικρασιατών προσφύγων του 1922. Η τέχνη του χαλιού εξασκήθηκε σημαντικά από τους Έλληνες σε διάφορα μέρη της Μικράς Ασίας, κυρίως από τις αρχές του 20ου αιώνα.

Γνώστες αριστοί της λεπτής αυτής τέχνης, κατάφεραν να κρατήσουν αποκλειστικά στα χέρια τους την παραγωγή και εμπορία του χαλιού με εξαγωγές στο εξωτερικό, μέχρι τη μικρασιατική καταστροφή, οπότε η απουσία τους υπήρξε καταλυτική για την τουρκική ταπτουργία, η οποία οδηγήθηκε σε μαρασμό.

Αν όμως η μικρασιατική καταστροφή είχε αυτά τα αποτελέσματα στην Τουρκία, στην Ελλάδα άνοιξε ένα μεγάλο κεφάλαιο στη βιομηχανία και οικονομία της χώρας. Το ευνοϊκό μέλλον της ταπτουργίας διείδαν γνωστοί έλληνες επιχειρηματίες και βιομήχανοι, οι οποίοι έσπευσαν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους ιδρύοντας ταπτουργικές επιχειρήσεις στους νεόδμητους προσφυγικούς συνοικισμούς, παράλληλα με τις ομοειδείς επιχειρήσεις των προσφύγων βιοτεχνών.

Και αρχίαν, η ανάπτυξη της ταπτουργίας στην Ελλάδα υπήρξε αλματώδης και θεωρήθηκε "εθνική βιομηχανία", λόγω της έκτασης που σε μικρό χρονικό διάστημα προσέλαβε, αλλά και της απορρόφησης εργαζομένων πρώτης ύλης.

Η ίδρυση των ταπτουργείων από γηγενείς επιχειρηματίες και μικρασιατες πρόσφυγες προωθήθηκε από τους δύο οργανισμούς, το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ΤΠΠ) και την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), που το διαδέχθηκε το 1923, στο πλαίσιο του προγράμματός τους για την επαγγελματική -παράλληλα με την αστική- αποκατάσταση των προσφύγων. Στο πρόγραμμα περιλαμβανόταν κυρίως η παραχώρηση βιομηχανικών οικοπέδων μέσα στα όρια των συνοικισμών -ώστε να χρησιμοποιηθεί το προσφυγικό εργατικό δυναμικό- σε επιχειρηματίες που διέθεταν τα μέσα για την εγκατάσταση και λειτουργία εργοστασίων, με διαλυτικούς όμως όρους, η τήρηση των οποίων σήμαινε και την άρση της παραχώρησης. Επιπλέον, στο πρόγραμμα εντασσόταν και η δανειοδότηση από την ΕΑΠ των προσφύγων που ασχολούνταν με την ταπτουργία.

Στον οικισμό της Ν. Ιωνίας (Ποδαράδες), που πρέπει να σημειωθεί ότι πριν την εγκατάσταση των προσφύγων ήταν σχεδόν ακατοίκητη, η ταπτουργία παρουσίασε τη μεγαλύτερη συγκέντρωση. Το γεγονός οφείλεται στην εγκατάσταση στην περιοχή του κύριου όγκου των προσφύγων που κατάγονταν από τη Σπάρτη Πισιδίας της Μ. Ασίας, γνωστό κέντρο παραγωγής ανατολικών ταπίτων -που έδωσε μάλιστα το όνομά της στον τύπο χαλιών "Σπάρτα"- οδηγημένοι από τα άφθονα νερά του Ποδονίφτη, απαραίτητα στην ταπτουργία.

--- Όρια Δήμου Ν. Ιωνίας
— Κύριες Οδικές Αρτηρίες
■ ΒΙΟ.ΠΑ. περιοχή (Περικισμού και Ελευθερούπολης)

● Κέντρο Δήμου Ν. Ιωνίας
— Γραμμή Ηλεκτρ. Σιδηροδρόμου
■ Χώροι Πρασίνου

Ο.Τ. 115
■ Σταθμός Η.Σ.Α.Π.

(P) Υπαίθριος χώρος στάθμευσης

Η ΕΑΠ έλαβε υπόψη της την ιδιοτυπία αυτή του χώρου των Ποδαράδων και καθόρισε συγκεκριμένη βιομηχανική ζώνη στην Ελευθερούπολη για την εγκατάσταση βασικά ταπτουργείων, αλλά και άλλων βιομηχανικών δραστηριοτήτων.

Σε αυτά τα βιομηχανικά προσφυγικά οικόπεδα ανήκουν και τα δύο οικόπεδα που συνιστούν το σημερινό Ο.Τ. 150, όπου στεγάστηκαν οι δύο πρώτες μεγαλύτερες ταπτουργικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, η "Ελληνική Ταπτουργία ΑΕ" και η "Ανατολική Ταπτουργία ΑΕ". Η ιστορία των δύο αυτών εταιριών μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμη με την ιστορία του χαλιού στην Ελλάδα.

Η "Ελληνική Ταπτουργία" ιδρύθηκε το 1922 από το γιατρό Ι. Φουστάνο και υπήρξε η συνέχεια της πρώτης ταπτουργικής απόπειρας στην Ελλάδα, που ξεκίνησε η "Δούγκαν" το 1914 με γυναίκες πρόσφυγες των βαλκανικών πολέμων. Την άκαρπη προσπάθεια της "Δούγκαν" συνέχισε η εταιρία "Άγκυρα", την ο-

ποία το 1921 εξαγόρασε ο Ι. Φουστάνος και ίδρυσε την "Ελληνική Ταπτουργία", με αρχικό κεφάλαιο 800.000 δρχ. Σκοπός της εταιρίας ήταν η κατασκευή ανατολικού τύπου χαλιών, με σχέδια όμως καθαρά ελληνικού ρυθμού. Η εταιρία διέθετε υποκαταστήματα στην Αμερική, τον Καναδά και το Λονδίνο.

Το νέο εργοστάσιο της εταιρίας, το οποίο κτίστηκε στους Ποδαράδες με προδιαγραφές μιας σύγχρονης βιομηχανίας, διέθετε εγκαταστάσεις υφαντηρίου, βαφείου, σχεδιαστηρίου, πλυντηρίων κ.λπ. και οικόσους για τις 500 εργάτριες από τον προσφυγικό συνοικισμό, στις οποίες διέθετε επιπλέον και τροφή δωρεάν.

Το 1924, ο γνωστός διορατικός βιομήχανος από την "Ελληνική Εργουργία" Νικόλαος Κυρκίνης, αναγνωρίζοντας τις λαμπρές προοπτικές της ταπτουργίας συνέπραξε με τον Ι. Φουστάνο στην ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας "Ελληνική Ταπτουργία ΑΕ". Στο μετοχικό κεφάλαιο

της εταιρίας, το οποίο ανερχόταν σε 70.000 λίρες Αγγλίας, μετείχε εκτός των άλλων και η Εθνική Τράπεζα με το ποσό των 10.000 αγγλικών λιρών.

Η πρόδοος της εταιρίας υπήρξε θεαματική. Τα χαλιά της πλημμύρισαν τις αγορές της Ευρώπης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο χώρος συνεδριάσεων του Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών ήταν στρωμένος με δικό της χαλί. Ενώ όμως η πορεία της ταπτουργίας γενικά ήταν εντυπωσιακή και από το ξεκίνημά της ακόμα ξεπέρασε σε παραγωγή και ποιότητα τους περσικούς και τουρκικούς τάπτες, η έλλειψη εργατικών χεριών από την απρογραμμάτιστη κρατική πολιτική και κυρίως το "κραχ" της Αμερικής του 1929 ανέστρεψε την πορεία της και την οδήγησε σε μαρασμό.

Το 1931 η "Ελληνική Ταπτουργία ΑΕ" οδηγήθηκε σε πτώχευση και στη συνέχεια εκπλειστηριάστηκε στη δανειοσύρι της Εθνικής Τράπεζας, η οποία ίδρυσε στη θέση της την εταιρία βαμβακουργίας με την επω-

νημία "Υφαντήρια Ν. Ιωνίας ΑΕ". Η νέα εταιρία λειτούργησε μέχρι το 1966, οπότε τέθηκε υπό εκκαθάριση και περιήλθε πάλι στην ουσιαστική της κατοχή, την Εθνική Τράπεζα. Η τράπεζα πούλησε στη συνέχεια το μεγαλύτερο μέρος του οικοπέδου με το εργοστάσιο στο ΙΚΑ Ν. Ιωνίας, και το υπόλοιπο απαλλοτριώθηκε από το δήμο το 1986.

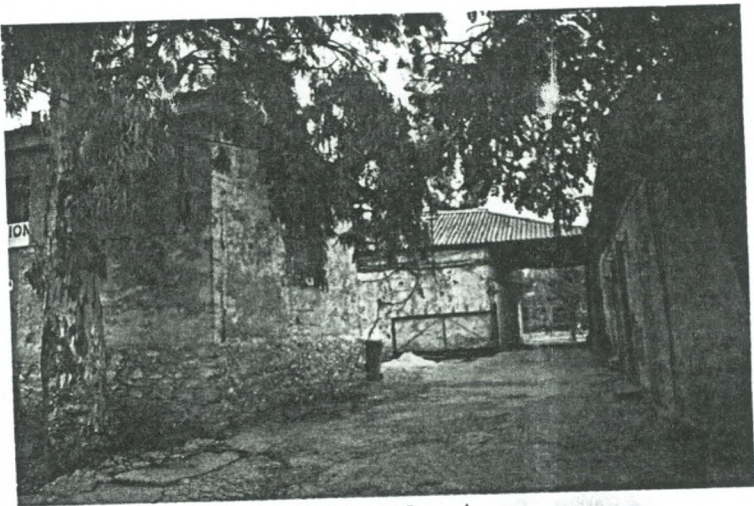
Η άλλη μεγάλη εταιρία που μοιράστηκε την έκταση του Ο.Τ.150, η "Ανατολική Ταππουργία ΑΕ" (the Anatolian Rugmanufacturing L.T.D.) ιδρύθηκε το 1923, με κύριους μετόχους το Γ.Β. Μαυρολέοντα, ο οποίος την ίδια εποχή ήταν πρόεδρος του Τ.Π.Π., και τους αδελφούς Βαϊανούς. Στην ουσία, ήταν συνέχεια της ταππουργικής επιχείρησης "Αδελφοί Βαϊανοί", που είχε συσταθεί το 1914 από τους αδελφούς Βάιο και Χάττο Βαϊανό, οι οποίοι μετέφεραν στην Ελλάδα την επιχείρηση ταππουργίας που διατηρούσαν στην πατρίδα τους, τη Σίλη του νομού Ικονίου της Μ. Ασίας. Οι Βαϊανοί ήταν άριστοι γνώστες της τέχνης του χαλιού. Αυτή τους τη γνώση και, ακόμη, την υπόληψή τους στην ελληνική αγορά έλαβε υπόψη του ο Μαυρολέων όταν συνεταίριστηκε μαζί τους.

Το νέο εργοστάσιο της εταιρίας -οι Βαϊανοί είχαν ήδη εργοστάσια στα Μέγαρα, την Ύδρα και τον Πειραιά- χτίστηκε στο προσφυγικό οικόπεδο των Ποδαράδων, έκτασης 10 στρεμμάτων, και διέθετε πλήρεις εγκαταστάσεις. Η παραγωγή στηριζόταν κυρίως στις εξαιρετικές ποιότητες χαλιών τύπου Σιβίας και Σελτζούκ, εκτός από τις κοινές τύπου Σπάρτα, Ουσάκ κ.λπ., τις οποίες κατασκεύαζαν οι 300 ειδικευμένες εργάτριες και οι οποίες διοικούνταν στο κατάστημα που διατηρούσε η εταιρία στη Ν. Υόρκη.

Η ανοδική πορεία και αυτής της εταιρίας δεν κράτησε πολύ. Η γενικότερη κρίση της ταππουργίας την παρέσυρε, και το 1928 εκπλειστηριάστηκε και περιήλθε στον κυριότερο μέτοχό της Γ.Β. Μαυρολέοντα. Το 1934 ο Μαυρολέων πούλησε το συγκρότημα στην ανώνυμη εταιρία "Αφροδίτη", με την επωνυμία "Ελληνική Μεταξοβιομηχανία ΑΕ" του Αρθούρου Καλπακιάν, ιδρυμένη το 1930.

Η "Αφροδίτη" κατείχε μια καλή θέση στο χώρο των μεταξωτών υφανμάτων ως το 1960, οπότε παρασυρμένη από τη γενικότερη κρίση της μεταξουργίας, διέκοψε τις εργασίες της και τέθηκε υπό εκκαθάριση, στην οποία τελεί έως σήμερα. Έκτοτε, οι χώροι του συγκροτήματος ενοικιάζονται σε μικροβιοτέχνες.

Το οικόπεδο των 10 στρεμμάτων μειώθηκε εν τω μεταξύ με την πώληση ενός τμήματός του στα βόρεια

Άποψη της εισόδου από την Πατριάρχου Ιωακείμ.

Βοηθητικά προσκτίσματα που αλλοιώνουν τη μορφή του συγκροτήματος.

Άποψη κτιρίων από δυτικά με όψη στον εσωτερικό δρόμο.

για την εγκατάσταση σχολείου, και ενός άλλου στα νότια, που αγοράστηκε από τον Καλπακιάν με σκοπό την ίδρυση του κιν/φου "Αφροδίτη". Το κυρίως όμως συγκρότημα του εργοστασίου παρέμεινε αλώβητο.

Το Ο.Τ.150, που στέγασε τις δύο αυτές πρωτοπόρες ταππουργικές επιχειρήσεις, από το 1983, και μετά από απόφαση του Δήμου Ν. Ιωνίας, χαρακτηρίστηκε ως χώρος για την ανέγερση κτιρίου πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων για δημόσια ωφέλεια. Το 1986 (ΦΕΚ 1147/26-11-86), μετά από άκαρπες συνεννοή-

σεις με τους ιδιοκτήτες Άρη Καλπακιάν (Ανατολική Ταππουργία) και Εθνική Τράπεζα (Ελληνική Ταππουργία), ο χώρος κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέος.

Η πρόταση για τη διάσωση και επανάχρηση του εργοστασίου της "Ανατολικής Ταππουργίας" ως τεχνολογικού μουσείου που θα καλύψει τη βιομηχανική δραστηριότητα στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, τομέας που κατεχοχάν υπηρετήθηκε στη Ν. Ιωνία και στην ευρύτερη της περιοχή, αναδεικνύοντας παράλληλα το ιστορικό και κοινωνικό

πλαίσιο της εποχής, όπως αυτό διαμορφώθηκε με την έλευση των μικρασιατών προσφύγων, παρουσιάστηκε από τη γράφουσα και έτυχε καλής υποδοχής, στο πλαίσιο του Α' Πανελληνίου Συνεδρίου Βιομηχανικής Αρχαιολογίας στη Θεσσαλονίκη (1994).

Η σημερινή κατάσταση

Το Ο.Τ.150 βρίσκεται στις παρυφές του κέντρου της Ν. Ιωνίας, πολύ κοντά στο σταθμό ΗΣΑΠ και σε άμεση γειτνίαση με τη δεντροφυτεμένη πλατεία του Αγ. Γεωργίου. Η κύρια χρήση στην ευρύτερη περιοχή είναι η χρήση της κατοικίας, με ανεπτυγμένη όμως και αυτή του εμπορίου.

Στο ίδιο το οικοδομικό τετράγωνο παρουσιάζεται συγκέντρωση χρήσεων αρκετά διαφοροποιημένων και ασυμβίβαστων μεταξύ τους. Αναλυτικά, υπάρχουν ένα σχολικό συγκρότημα, στο οποίο συστεγάζονται δύο δημοτικά σχολεία και ένα νηπιαγωγείο, το ΙΚΑ της περιοχής, το κτίριο του πρώην κινηματογράφου "Αφροδίτη", που σήμερα πλέον λειτουργεί ως αίθουσα ηλεκτρονικών παιχνιδιών με εμπορικά καταστήματα στο ισόγειο, ένα πρατήριο βενζίνης, ένα βαφείο αυτοκινήτων, καθώς και ένας υπαίθριος δημοτικός χώρος στάθμευσης πρόχειρα οργανωμένος.

Οι χώροι του βιομηχανικού συγκροτήματος, όσο έχουν διασωθεί, έχουν κατακερματιστεί και ενοικιαστεί σε μικροβιοτέχνες. Οι συνθήκες λειτουργίας τους χαρακτηρίζονται κακές, αφού τα κτίρια δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, λόγω της διαφορετικής δομής και οργανώσής τους, αλλά και της επί σειρά ετών μη συντήρησής τους. Οι ενοικιαστές, για να αντιμετωπίσουν τα λειτουργικά τους προβλήματα, παρεμβαίνουν στα κτίρια με πρόχειρες κατασκευές και επεκτάσεις, χωρίς βέβαια να λαμβάνουν υπόψη τους την υπάρχουσα αρχιτεκτονική μορφή. Το αποτέλεσμα είναι ότι σήμερα το συγκρότημα δείχνει τη φάση της παρακμής την οποία διέρχεται και παράλληλα αφήνει να διαφανεί η εξέλιξή του, που δεν θα είναι άλλη από αυτή της σταδιακής ερείπωσής και εγκατάλειψής.

Το συγκρότημα στην αρχική του μορφή είχε επιφάνεια 2.130 m² σε γήπεδο συν. εμβαδού 5.300 m². Αποτελείται από δύο μονώροφες κτιριακές ενότητες, που αναπτύσσονται στις δύο πλευρές ενός κεντρικού άξονα-δρόμου, φυτεμένου με ευκαλύπτους. Ο άξονας αυτός οδηγούσε αρχικά στην κύρια είσοδο, που βρισκόταν επί της Χρ. Σμύρνης, σήμερα καταργημένη λόγω της ανέγερσης του κινηματογράφου. Η διάνοξη νέας εισόδου από την Π. Ιωακείμ διαφοροποίησε ως ένα βαθμό τη

σχέση του συγκροτήματος με τον άμεσο περιβάλλοντα χώρο.

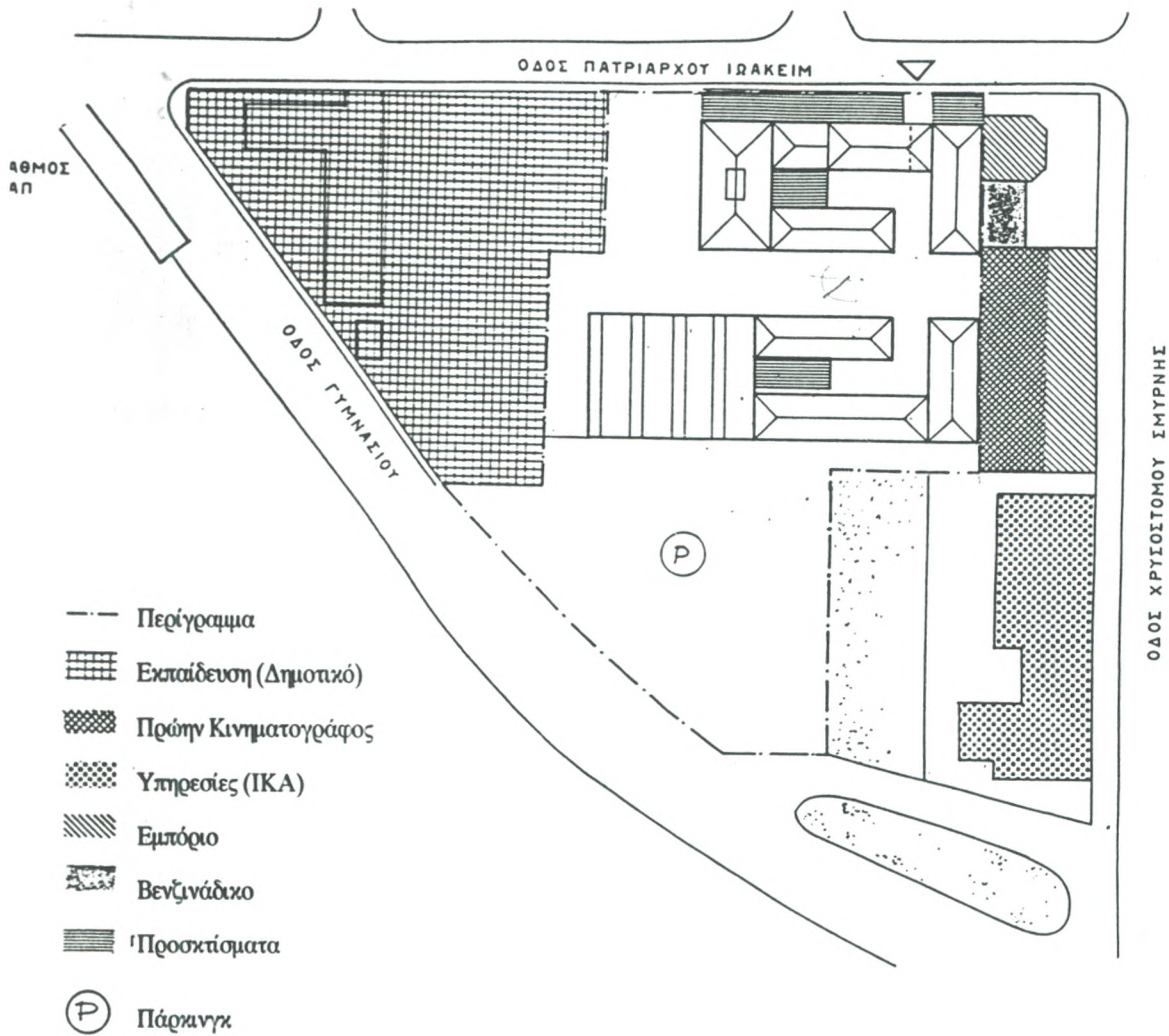
Τα κτίρια έχουν ορθογωνική κάτοψη και είναι κατασκευασμένα από χυτούς τσιμεντόλιθους, ανθεκτικούς και μεγάλων διαστάσεων. Οι γωνίες είναι ενισχυμένες με οπλισμό. Οι στέγες είναι ξύλινες, δόριχτες ή τετράρριχτες, με στέγασα από γαλλικά κεραμίδια. Στις στενές πλευρές τα τύμπανα είναι κτισμένα με οπτόπλινθους. Σημαντικό μορφολογικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγαλύτερη κτιριακή μονάδα (730 m²), όπου στεγαζόταν το υφαντήριο, λόγω των τεσσάρων ασύμμετρων δόριχτων στεγών και των διαφώτιστων (skylights) στη βορινή πλευρά τους. Ο φέρων οργανισμός είναι μικτός. Οι δοκοί και τα υποστυλώματα είναι από ανεπίχριστο σκυρόδεμα. Για τα εσωτερικά χωρίσματα, που είναι μεταγενέστερα, έχουν χρησιμοποιηθεί κοινοί τσιμεντόλιθοι, ενώ τα ανοίγματα στους εξωτερικούς τοίχους, που είναι μεταλλικά, έχουν υποστεί κατά καιρούς αρκετές αλλαγές. Οι μεταγενέστερες προσθήκες έγιναν κατά κύριο λόγο περιφερειακά των εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα να αφήσουν σχεδόν ανέπαφη τη δομή τους.

Εν γένει, η κατασκευή και η μορφολογία των κτισμάτων δεν είναι ιδιαίτερων απαιτήσεων, τόσο στην αρχιτεκτονική έκφραση όσο και στην ποιότητα. Ο τρόπος όμως με τον οποίο έχει αναπτυχθεί το συγκρότημα συνολικά, η οργάνωσή του δηλαδή σε πτέρυγες και η σχηματοποίηση του ακάλυπτου χώρου σε δρόμους, περάσματα, αδιέξοδα, σε αρμονική σχέση και αναλογία με τα μικρής κλίμακας κτίρια, το καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστικό. Ταυτόχρονα, η περιρρέουσα ατμόσφαιρα παραπέμπει σε αστικές δομές και αναπτύξεις παλιότερων εποχών.

Διατήρηση ή κατεδάφιση;

Το ερώτημα της διατήρησης ή κατεδάφισης είναι σήμερα ιδιαίτερα πιεστικό, λόγω της διατυπωμένης επιθυμίας του δήμου για την αξιοποίηση του χώρου στην κατεύθυνση της κάλυψης ζωτικών του αναγκών.

Η δημοτική επιχείρηση ΔΕΤΕΝΙΑ έχει εκπονήσει μελέτη ανάπλασης του Ο.Τ. 150, στο πλαίσιο της συνολικής ανάπλασης της συνοικίας της Ελευθερούπολης, όπως αυτή προβλέπεται από το Τ.Α.Π. (Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα) για την πενταετία '89-'93. Η μελέτη αυτή θεωρεί δεδομένη την κατεδάφιση του συγκροτήματος και την ανέγερση κτιρίου πολλαπλών χρήσεων, με σκοπό την εξισορρόπηση των τάσεων ανάπτυξης του εμπορικού κέντρου προς το Δήμο Ν. Ηρακλείου, αλλά και την εξασφάλιση συμπλη-

ρωματικών εσόδων για τον Δήμο. Για το λόγο αυτό δίνεται έμφαση στις εμπορικές και γραφειακές χρήσεις. Αναλυτικά, το κτιριολογικό πρόγραμμα προβλέπει καταστήματα 8.000 m², γραφεία 6.000 m², πολιτιστικά 2.000 m², καθώς και υπόγειο χώρο στάθμευσης 12.500 m², χωρητικότητας περίπου 500 αυτοκινήτων. Συνολικά, δηλαδή, προβλέπεται κτίριο δομημένης επιφάνειας 28.500 m².

Είναι φανερό ότι για την ανάπτυξη του Ο.Τ. 150 συγκρούονται δύο αντιλήψεις που κρίνονται σε διαφορετικά επίπεδα. Η επιλογή και προβολή από την πλευρά μας της πρότασης που έχει σαν μοχλό ανάπτυξης τη διατήρηση και επαναχρησιμοποίηση του βιομηχανικού συγκροτήματος, θεωρούμε ότι βασίζεται σε επιχειρήματα ανθεκτικά στο χρόνο, τυγχάνει της αποδοχής και της υποστήριξης ευρύτερων κοινωνικών ομάδων και φορέων, ακόμα και πέραν των ορίων του δήμου. Είναι πρόταση ρεαλιστική, μέσα στα οικονομικά δεδομένα του δήμου, αλλά και πρόταση ακριβής, που συμβαδίζει με το σύγχρονο προβληματισμό πάνω σε θέματα διαφύλαξης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα στο δήμο να ασκήσει στο χώρο μια πολύπλευρη και διαφορετική πολιτική, με οφέλη πολλαπλά - περιβαλλοντικά,

κοινωνικά και πολιτιστικά.

Λόγοι ενισχυτικοί μιας τέτοιας απόφασης είναι οι εξής:

-Η διατήρηση και αποκατάσταση του βιομηχανικού συγκροτήματος αποτυπώνει στο χώρο την εξελικτική πορεία της Ν. Ιωνίας, συμβάλλοντας έτσι στη διάσωση και τη συνέχεια της συλλογικής μνήμης.

-Η κεντροβαρική θέση στο δήμο καθώς και η δυνατότητα που παρέχεται από την ύπαρξη ελεύθερων χώρων ικανού μεγέθους, για τη συνολική ανάπτυξη του Ο.Τ. 150, ευνοούν τη στέγαση κοινωφελών και πολιτιστικών λειτουργιών, με ακτίνα επρροής την ευρύτερη περιοχή της Ν. Ιωνίας και όχι μόνο της γειτονιάς.

-Η οργάνωση των κτιριακών εγκαταστάσεων καθιστούν το συγκρότημα ευέλικτο στην υποδοχή νέων χρήσεων, χωρίς την ανάγκη σημαντικών και δαπανηρών επεμβάσεων στη δομή του.

-Η φυσιογνωμία και η κλίμακα των κτιρίων συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας του κτισμένου περιβάλλοντος.

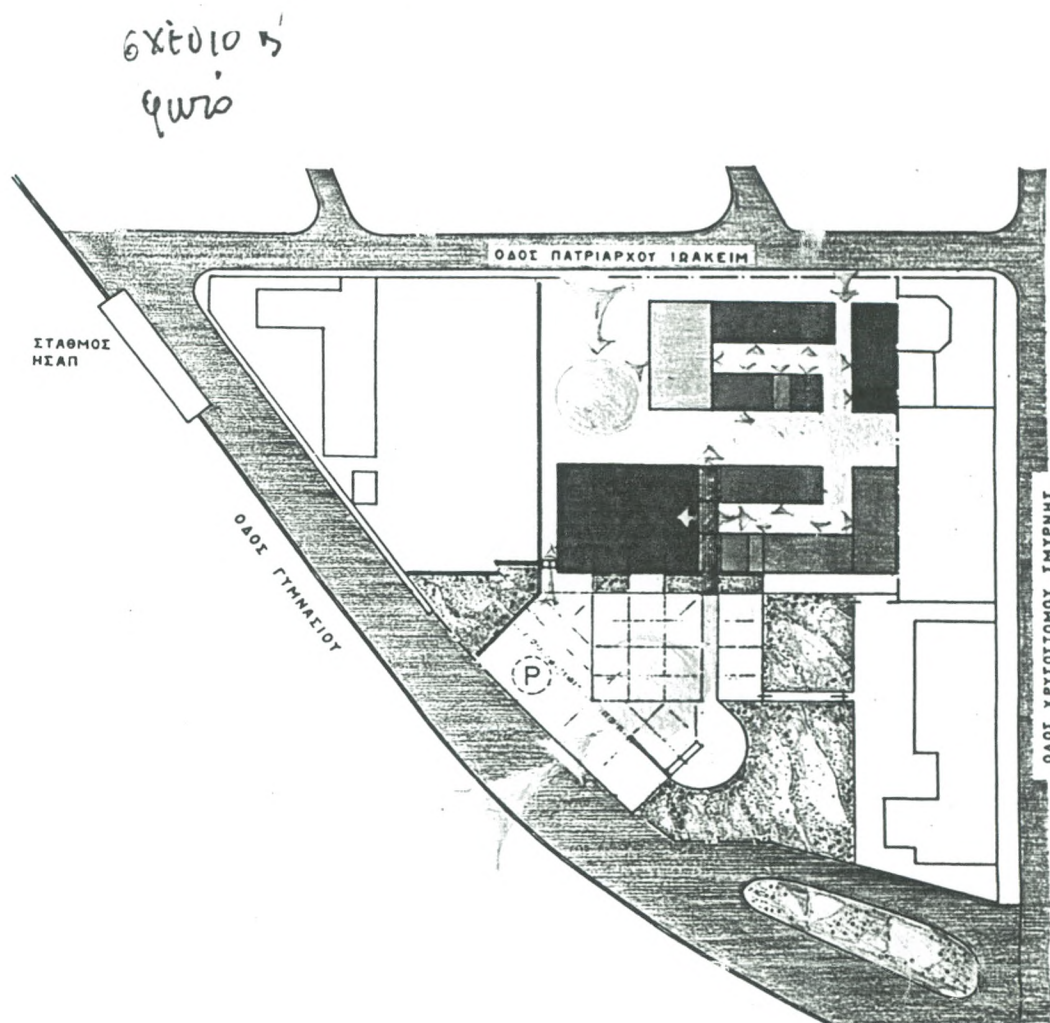
Πρόταση αξιοποίησης

Το συγκρότημα της Ανατολικής Ταπτιουργίας είναι σήμερα η παλαιότερη σωζόμενη μονάδα ταπτιουργίας στην περιοχή της Ν. Ιωνίας, όπως διεξοδικά αναλύεται και στην ι-

στορική έρευνα. Το πλαίσιο γένεσης και λειτουργίας της ταυτίζεται με εκείνο του ίδιου του δήμου, αφού αποτέλεσε μαζί με άλλες ομοειδείς μονάδες την οικονομική βάση για την ανάπτυξή του.

Η κοινή προέλευση των κατοίκων, το κοινό αντικείμενο εργασίας και η κοινή εν τέλει προοπτική τους ήταν τα γενεσιουργά στοιχεία ενός ισχυρού και αδιάσπαστου κοινωνικού ιστού, που σήμερα βέβαια έχει σε σημαντικό βαθμό διαφοροποιηθεί, λόγω των γρήγορων εξελίξεων στα οικονομικά, πολιτισμικά, πολεοδομικά κ.λπ. δεδομένα. Η εποχή εκείνη, αν και αρκετά κοντινή για να περάσει στη λήθη - εκπρόσωποί της εξαίλου παραμένουν στη ζωή - μας παρέχει την αναγκαία χρονική απόσταση για να την αξιολογήσουμε και να της αποδώσουμε την ιστορικότητα που της ανήκει.

Θεωρώντας το βιομηχανικό συγκρότημα του Ο.Τ. 150 ως μνημείο της εποχής της συγκρότησής της Ν. Ιωνίας και λαμβάνοντας υπόψη την πρόταση της αρχαιολόγου Όλγας Βογιατζόγλου, προτείνουμε την επανάχρησή του ως τεχνολογικό μουσείο για τη στέγαση των καταλοίπων της κλωστοϋφαντουργίας, κατάλοιπα που βρίσκονται είτε στον ίδιο το δήμο, είτε στον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο.

Τεχνολογικό Μουσείο
Ιστορικό-Φωτογραφικό Αρχείο
Χώροι Διοίκησης
Βοηθητικοί Χώροι

Αίθουσα Εκδηλώσεων
Βιβλιοθήκη
Καφενείο-Αναψυκτήριο
(P) Υπόγειος Χώρος Στάθμευσης

Αίθουσα Περιοδικών Εκθέσεων
Χώροι Εκπαίδευσης
Είσοδος - Πληροφορίες

Το τεχνολογικό μουσείο θα πλαισιωθεί από χρήσεις που θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά και ενισχυτικά ως προς αυτό. Για το λόγο αυτό, το κτιριολογικό πρόγραμμα περιλαμβάνει ιστορικό και φωτογραφικό αρχείο, για τη στέγαση του πλούσιου υλικού που υπάρχει από την εποχή της ανάπτυξης της κλωστοϋφαντουργίας, όπως και βιβλιοθήκη -τομείς που θα βοηθήσουν το έργο των ερευνητών-, χώρους περιοδικών εκθέσεων, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και

καφενείο, ώστε το μουσείο να αποτελέσει ένα ζωντανό οργανισμό με δυνατότητες παρέμβασης στα πολιτιστικά πράγματα του δήμου, καθώς και χώρους για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικών με την κλωστοϋφαντουργία. Επίσης, προβλέπονται οι αναγκαίοι χώροι διοίκησης, οι βοηθητικοί χώροι και οι χώροι των εγκαταστάσεων.

Οι υπάρχουσες κτιριακές εγκαταστάσεις αποτελούν τον ιδανικό υποδοχέα για τη φιλοξενία μιας τέτοι-

ας χρήσης. Το πρώην υφαντήριο, ως η μεγαλύτερη κτιριακή μονάδα, θα στεγάσει το μουσείο, ενώ οι άλλες χρήσεις θα χωροθετηθούν ανάλογα με τις απαιτήσεις τους στους λοιπούς χώρους. Η οργάνωση των υπαίθριων χώρων είναι τέτοια που να επιτρέπει τόσο τη συνολική λειτουργία του συγκροτήματος, όσο και την τμηματική του, ανάλογα με τις δραστηριότητες που θα φιλοξενηθεί. Το καφενείο, για παράδειγμα, μπορεί να εξυπηρετεί και πέραν των ωραρίων λει-

τουργίας των υπόλοιπων εγκαταστάσεων.

Σημαντικό στοιχείο στην ανάπλαση του Ο.Τ. 150 αποτελεί η πρόταση για τη δημιουργία κλειστού χώρου στάθμευσης το πολύ 250 θέσεων, στην έκταση που καταλαμβάνει σήμερα ο υπαίθριος. Με την κατάλληλη αξιοποίηση των κλίσεων του εδάφους και της οδού Γυμνασίου, υπάρχει η δυνατότητα για την ανάπτυξη του γκαράζ σε μία στάθμη, κατά μεγάλο μέρος ισόγεια. Η προτεινόμενη τάξη μεγέθους του σταθμού αυτοκινήτων ανταποκρίνεται στα δεδομένα της περιοχής και σε ένα προσεγγίσιμο κόστος κατασκευής. Η γειτνίασή του με το σταθμό ΗΣΑΠ θα του επιτρέψει να λειτουργεί και ως σταθμός μετεπιβίβασης. Στο χώρο στάθμευσης προβλέπεται να μεταφερθεί και το υπάρχον πρατήριο βενζίνης.

Η διαμόρφωση της οροφής του σε πλατεία ισόσταθμη με τις κτιριακές εγκαταστάσεις θα δημιουργήσει χώρο εκτόνωσης και ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του μουσείου υπαίθρια. Η διάνοιξη δρόμου προς την οδό Χρ. Σμύρνης, με τη διαμόρφωση στοάς εμπορικών καταστημάτων στο κτίριο του πρώην κινηματογράφου "Αφροδίτη", θα αποκαταστήσει τη σχέση που είχε αρχικά το βιομηχανικό συγκρότημα με τον περιβάλλοντα χώρο του.

Η πρότασή μας αυτή για τη διάσωση και επανάχρηση του εργοστασίου της Ανατολικής Ταπητουργίας απευθύνεται στο Δήμο Ν. Ιωνίας, με την πεποίθηση ότι ένα τέτοιο εγχείρημα, μακρόπνοο και οραματικό, για να καταστεί πραγματοποιήσιμο απαιτεί θάρρος και τόλμη, στοιχεία που μόνον η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί και πρέπει να επιδεικνύει.

Άποψη του εσωτερικού δρόμου από το βορρά.

Η ιστορική έρευνα συντάχθηκε από την Όλγα Βογιατζόγλου-Δακουρά και η αρχιτεκτονική πρόταση από τις Χ. Γούναλη, Ε. Κωνσταντινίδου και Μ. Χριστοπούλου, που βασίζεται σε παλαιότερη εργασία τους με τίτλο "Τέσσερα βιομηχανικά συγκροτήματα στη Ν. Ιωνία. Διατύπωση πρότασης αποκατάστασης και επανάχρησης για το συγκρότημα του Ο.Τ. 150". Η εργασία αυτή είχε εκπονηθεί στο πλαίσιο σεμιναρίου του ΣΑΔΑΣ (1992) με θέμα "Νέες χρήσεις σε παλιά κτίρια" και με οργανωτική διδακτική ομάδα τους Ε. Μαϊστρου, Μ. Γραφάκου, Φ. Βερδελή, επικ. καθηγητές του Σπουδαστηρίου Αρχ. Συνθέσεων του ΕΜΠ, και Σ. Τσιλένη, Μ. Φινέ, αρχιτέκτονες.

N. 22 - Εγγραφή της μετέπειτα των έργων. Απομαρτύνεται (Γροπικός
ποταμικός) (εγγραφή) Βιομηχανική Χημεία 60 Ο.Τ. 150;

Τι φαίνεται μεθυσμένη; Ποιοι αρμόδιοι; Ας δοκιμασθεί. Πρώτα δαί εφ' ου σφ' ηγούμεθα γὰ τὴν εὐαγγελίαν;

Με πῶς διαφέρει τὸ αὐτὸ. Εὐλαβήσῃ πρὸς τὴν ἀπόστασιν τὴν ἑξῆς. Μὴ γὰρ πρὸς
ἐκείνην πρὸς ἀπόστασιν γὰρ ἐκταχθεὶς βόλβος ἀπορῶν πρὸς παρακίνησιν τῶν ἀρχαίων
χρηστικῶν. Ὁ μεταφραστὴς δὲ προχωρεῖ ἐν ἐκείνῳ ἀποφαστικῶς πρὸς ἀνεκρίσιν
ἐκείνου. 2) Πρὸς τὴν ἐκταχθεὶς ἰσχυρίαν τὴν π. λυκὴν πρὸς τὴν ἐκταχθεὶς τῶν
ἀρχαίων. 2) Εὐαγγ. εὐαγγελίαν τὴν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν τὴν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν τῶν
μεταφραστικῶν τῶν ἀρχαίων

— Αὐτοὶ οὖν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀπορῶν ἀπορῶν ἀπορῶν τὰ δὲ τὸ 60 χῶρο
τὸ 150 τὸ ἀπορῶν ἀπορῶν — Μὴ μὲν δὲ τὸ 60 ἀπορῶν ἀπορῶν ἀπορῶν
τὸ 60 χῶρο πρὸς τὴν π. λυκὴν. Τὸ ἀπορῶν ἀπορῶν ἀπορῶν τὸ 60 χῶρο
πρὸς τὸ 60 ἀπορῶν ἀπορῶν. Χρηστικῶν πρὸς τὸ 60 ἀπορῶν ἀπορῶν
τὸ 60 ἀπορῶν ἀπορῶν τὸ 60 χῶρο τὴν π. λυκὴν